

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

233. An detur casus, in quo mulier teneatur reuelare filium spurium cum periculo vitæ, & famæ? Et an huic mulieri non debeat denegari absolutio, & pœnitentia, si nolit reuelare tale delictum? Ex ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

tione correctionis fraternæ, cuius præcepto obligetur, ex nullo horum capite tenetur; aliud non apparet: ergo absolute nõ tenetur. Dixi in casu rarissimo, fieri enim potest aliquando, quando dimissio sit apta ad emendationem absque villo alio periculo, vel etiam sit apta ad vitandam prædictam suspensionem coniuventiæ & tolerantia; neque marito sit valde incommoda vxoris dimissio; nec aliud medium facile inueniatur, aut tentata alia non profuerint, in quo casu non negauerim, neque negant auctores nostræ sententiæ illam posse dari, imò debere.

5. Quæ dicta sunt de viro, à fortiori procedant in vxore, adeò stricta obligatio incumbit corrigendi virum in adulterio persistentem.

6. Nota quartò, quoad obligationem alimentandæ adulteræ sic asserere Martinum de San Ioseph in *monit. confess. to. 1. lib. 1. tr. 36. de matr. n. 7.* [Por el adulterio no està obligado el marido à negar alimentos à la muger adúltera, porque en esto ny ay escandalo, y sino tuuiesse ella padre, ò persona que la sustentasse, se le daría ocasion de ser peor. Sic Villalobos *tractat. 1. 5. diff. ult. 2. num. 5.* pero si quisere podrá negarfe los, pues puede priuarta de todo lo que le deve en quanto marido; Sanchez *lib. 10. disp. 8. n. 25.* cum aliis. Pero esto se entienda en el fuero oculto, que en el fuero exterior mientras no huuiere sententia de diuorcio, le obligatan à que le de alimentos. Sic ille.

7. Nota quintò, me alibi contra Sanchez & alios docuisse, teneri; Ita cum aliis etiam me citato docet, nouissimè Leander de *Sacr. to. 2. tr. 9. disp. 26. g. 23.* cui adde Martinum de San Ioseph in *monit. confess. tom. 1. l. 1. tr. 58. de matr. n. 4.* Ioannem de Sotia in *Epilog. summar. p. 2. tr. 1. sect. 1. disp. 10. §. circa diuortiu.* Dicastillum de *Sacr. tom. 3. tr. 10. disp. 10. dub. 3. n. 31.* Perez de *matrim. disp. 60. sect. 3. n. 5.* Remigium *vbi infra.* & alios. Et ratio est, quia iniuria ipsi, qui fuerat innocens, facta, compensatur per adulterium postea à se commissum contra alterum, quæ ratio locum habet, etiam si diuortium factum fuerit interueniente sententia iudicis, & transferit in rem iudicatam: nam quantumuis præcesserit sententia, & factum fuerit diuortium, adhuc innocens adulterando infert iniuriam coniugi prius dimisso. Vnde vna iniuria compensatur cum alia; ac proinde ius innocentis viuendi absque consortio alterius cessat, quia innocens per eam sententiam, aut diuortium semel seruatum non acquirit ius adulterandi, sed tantum declaratum fuit, & executioni mandatum ius illud, quod habebat diuertendi ab altero coniuge adultero.

8. Et tandem nota sextò, virum non habere ius petendi diuortium ab vxore propter adulterium etiã publicu, si ipse commississet adulterium licet occultum; vnde rectè Remigius in *prax. confess. l. 5. c. 8. §. 28. n. 7.* sic ait; Pero aduertan à qui los penitèdes, y Confessores, que para que el vno de los casados pueda segura, y licitamente apartarse del compañero, hà de ser totalmente innocente, y libre del adulterio: de manere que si fãbien le huuiesse cometi do, aunque, secreta, y occultamente viene à perder el derecho que tenia de poder celebrar diuorcio, y pecar mortalmente, por ser cosa grauissima dissoluer el matrimonio quanto à la cohabitacion, sin suficiente cosa. Es de tanta verdad esta doctrina que enseñan graues Autores, que el casado que comete adulterio, antes, y aun despues de dada la sententia del diuorcio, que da con obligacion de reconciliarse con la adultera; quia sententia diuortij respicit statum presentem, iuxta quem lata est. Punto es este en que han de reparar muchos de los casados, que hallandose por causa de diuorcio libres de la mutua cohabitacion, no hazen escrupulo de seguir sus deprauados antojos, y de traspassar la lealdad que han prometido en celebrare esto Sacramento del

mattimonio; y les deve auisar el Confessor, que tratena de reconciliarse, pues han hecho igual iniuria al compañero separado. Ita ille. Et hæc omnia notentur, quia non infrequentèr possunt in praxi accidere.

RESOL. CCXXXIII.

An deat casus in quo mulier teneatur reuelare filium spurium cum periculo vite, & fame?

Et an huic mulieri non debeatur denegari absolutio, & penitentia, si nolit reuelare tale delictum? Ex part. 1. 1. tr. 2. Misc. 2. Res. 33.

§. 1. Respondeo, quod aliqui affirmant adulterã debere reuelare filiũ esse spurium, alij negant. Qui affirmant diuisi sunt. Alij enim dicunt adulteram hoc reuelare debere filio spurio, & inducere eum ad dimittendam hæreditatem vero hæredi, & hæc est opinio Richardi in *quolib. 2. dist. 14. art. 5. q. 4. ad 4.* Alij vero dixerunt adulteram debere reuelare hoc marito, vt assignet hæreditatem vero hæredi. Et hæc tribuitur Holtienſi in *summa, qua dicitur copiosa l. 5. tit. de penis, & remiss.* atque communiter Maior in *4. dist. 15. q. 17. Andr. q. 1. de rest. ad 5.* dicunt cum discrimine vite, & fame teneri ad reuelationem suæ culpæ. Alij dicunt quando hæreditas est ampla & copiosa, e.g. Marchionatus, Ducatus, Regnũ, Comitatus, & huiusmodi teneri ad reuelationem sui criminis, non obſtante periculo vite & fame, hanc tenent Soto in *l. 4. de Inst. & Iure q. 7. art. 4. ad secundum Couarruuias regula peccatum p. 1. n. 6.*

2. Sed hæc opiniones mihi non placent, quia omnes conueniunt in hoc, quòd mulier huiusmodi adultera cum discrimine vite & fame teneatur ad reuelationem sui delicti, licet deinde in modo reuelandi, & causa discrepet. Scotus ergo has opiniones in particulari impugnat ex fundamento generali; Et primò modum dicendi, Henrici, qui dicebat reuelari debere hoc crimen filio spurio sic; aut filius credet matri, aut non; sic credet non est probabile, quòd propter hoc velit hæreditatem dimittere: quia pauci inueniuntur, qui ita perfecti sint, vt propter iustitiam seruandam in foro conscientie dimittant magnas possessiones, quas in foro exteriori tenere possant. Neque mater potest præsumere filium hoc facturum, nisi multum experta esset voluntatem filij. Cum ergo incertum sit ex hac reuelatione facta filio, sequuturam fore correctionem filij, & restitutionem habituram esse effectũ, non debet se exponere periculo certo diffamationis apud suum filium. Si verò filius non crederet, tunc sequeretur duo mala. Primum diffamatio ipsius mulieris. Secundũ quia ille filius teneret hæreditatẽ vt prius, & tamen haberet aliquam cognitionẽ quòd ad ipsũ nõ pertinet, & quòd est res aliena.

3. Contra secundum modum dicendi, scilicet quòd teneatur reuelare marito, arguit: quia ex hac reuelatione sequeretur. Primò, quòd mulier se diffamaret apud maritum; deinde ex hoc exponeret se periculo mortis propriæ; deinde exponeret maritum periculo vxoricidij: quia talis posset esse adeò zelator sui honoris, quòd illam occideret, vt multi faciunt, vel saltem illam perpetuo odio haberet, & à se, & ab actu coniugij expelleret. Præterea si maritus crederet vxori, non posset à spurio referre hæreditatẽ, nisi in foro publico probaret filiũ esse spurium, & tunc mulier diffamaretur etiam coram tota patria. Ad ista autem omnia mala, quæ probabiliter euentura essent (vt in pluribus eueniunt) non debet se mulier exponere propter incertum bonum hæreditatis restituendæ.

4. Contra omnes autem in generali tenentes illam opinionem, siue hæreditas sit magna, siue exigua, siue mulier sit valde nobilis, siue nõ, facit ratio ista. Quòd bona superioris ordinis plus valent, quàm bona

Sup. hoc in Ref. seq. & infr. in §. vir. huius Res. & in fine alterius Res. eius not.

Sup. hoc in Ref. not. præterea, §. Sed circa, & seq. & in aliis §. eius annot.

Sup. hoc in Ref. not. præterea, §. vir.

Alibi sup. in Ref. l. 27. lare à princip. & coram in alio §. eius prima not.

Sup. hoc ibidem.

Sup. hoc supra in Ref. 224. §. Notanda sunt, coram ante medium.

na inferioris ordinis, vt supra, agendo de quando restitotio est faciēda, casu 4. ostendimus. Vita corporalis autē & fama sunt bona superioris ordinis, vt patet ergo vita & fama non sunt commutāda pro quantumque magnis bonis fortuna. Hęc est sententia communis, quā cum Scoto tenent Gabriel in 4. d. ff. 15. q. 2. art. 2. concl. 2. D. Antonius p. 2. tit. 2. cap. 7. § 4. Caietanus in summa verbo Adultera, Angel. Syl. eodē verbo q. 1. Medina de rest. q. 3. concl. 2. causa 4. Azor. lib. 5. c. 6. q. 2. & Canonista in c. offic. de pen. & remiss. Hęc assertio præter rationem efficacem adductam, confirmatur apertē c. officij citato: Nam ibi Papa decernit, quod mulieri quę suppositū partum marito nō habenti filios, ne possessio aliō deuolueretur, nolenti detegere hoc facinus marito, nō debet denegari poenitentia, & absolutio, sicut nō debet denegari, mulieri quę concepit ex adulterio, nec volenti detegere suum crimen, non est deneganda poenitentia, & absolutio. Est ergo hęc sententia absque dubio vera.

5. His tamen non obstantibus. Ego puto posse dari casum, in quo mulier teneatur manifestare filiū spurium marito cum periculo famę & vitę, & casus est, vt optime obleruat Magister Marcus Serra in 2. 2. D. T. hom. q. 62. art. 6. dub. 1. Quando bonum commune periclitaretur, vt si filius adulterinus esset noxius Regno, compelleretur subditos à fide apostatate, se ipsam mater detegere teneretur; sed hęc obligatio non esset iustitię commutatiuę, sed legalis, vel charitatis; quia bonum commune præferri debet bono proprio. Ita ille, licet Hurtados de inst. di. p. 11. diff. 20. existimet in tali casu, non solum ratione charitatis, sed teneri ad id ex iustitiā commutatiua.

RESOL. CCXXXIV.

An teneatur adultera aliquando reuelare peccatum suum, vt impediatur damna legitimorum heredum?

Et asseritur filium non teneri aliquando credere matri attestanti in articulo mortis se esse adulterinum?

Et docetur non solum adulteram, sed etiam adulterum teneri ad restitutionem ditorum damnorum in hereditate?

Et datur Regula confessorio, quomodo se gerere debeat in supradicto primo casu?

Et tandem notatur, quod si duo cognouerunt eandem mulierem, ita vt plane incertum sit, quis eorum sit pater, an vterque ex aqno debeat concurrere ad proli sustentationem, & ad restitutionem faciendam marito, & filiis eius, si mulier fuit maritata, & cognoscitur certo, quod filius non sit legitimus, &c? Ex part. 11. tr. 6. & Misc. 6. Ref. 56. alias 55.

§. 1. Casus potest accidere, & in facti contingētia torqueret confessoriorum ingenia, ad illum certō sic respondet Doctissimus Pater Ioannes Pontius in suo curs. Theol. di. p. 52. q. 7. concl. 6. nam. 44. adultera si non possit ex suis aliter prouidere damno sequenti filiis veris, ex eo quo adulterinus putetur verus, quam reuelando peccatum suum, tenetur quandoque id facere, quandoque non tenetur. Hęc videtur communior re ipsa.

2. Probatur prima pars, quia si damnum sequens filii veris sit notabiliter maius, quàm sit damnum infamię quod solum sequeretur, in casu quo reuelaret peccatum, vt contingeret quando, qui putaretur primogenitus ad quem spectaret amplissima hereditas; esset adulterinus, & nisi mater reuelaret ipsi peccatum suum, secundus filius legitimus qui esset verē primogenitus Patris priuaretur illa hereditate; certē nemo est qui non existimet infamiā, quam incurreret apud filium, longē inferius malum esse, quàm iactura tantę hereditatis, & consequenter si per talē reuelationē efficeret, quod primogenitus putatiuus

ingrederetur religionem, & sic hereditas penitenti ad verum heredem, omnino appareret matri oblitisceret filium crediturum, & consequenter non profuturam reuelationē, non debet reuelare crimen ipsi.

Sed circa hoc dubitaretur, an filius debeat credere matri dicenti.

3. Sotus videtur tenere, quod non: sed intelligendus est, quando aliunde non constat moraliter, quod dicat verum, sicut existimatum constat quando in articulo mortis mater id diceret, & nō constaret aliunde, quod duceretur affectu particulari erga alios filios; debet enim videri moraliter certū, quod in tali casu dicendo mendacium, & periclitando filio, non exponeret se periculo atternę damnationis.

4. Probatur iam secunda pars, quia si reuelatio contingeret, appareret eam non teneri ad restitutionem, quia quodcumque detrimentum sequens alius filius non accedit ad iacturam vitę: vnde hęc non debet incurri, vt aliud videtur Hucyque Pontius.

5. Sed aliqua ex dictis apud me habent magnam difficultatē, & idē ad id quod dicit, Adultera, quando ageretur de successione maxime hereditatis, teneri cum iactura famę suam turpitudinem manifestare. Respondeo hoc non esse admittendum: nisi in casu, quo adultera esset suspecta conuictiorum, vt eam fame iudicio prudentum patet sit æstimatio, tunc posset habere locum sententia Pontij & quoniam aliorū, qui dicunt damna obuentionis mariti, & legitimis heredibus aliquando posse iudicio prudentū præponderare, aut æqualia esse famę adulterę, vt si agatur de magna, & notabili hereditate, & tunc eam teneri cum periculo famę factum suum manifestare, si credat probabiliter quod sic damna impediatur. Quod tamen non videtur admittendum, quia mulier abolutē, & simpliciter possidet bonam famam, vt tenet Lessius lib. 2. c. 11. dub. 7. n. 57. cum Io. Wiggers de inst. tr. 2. c. 4. n. 31. & Gaspare Hurrado de inst. di. p. 11. diff. 20. qui tamen in vno casu sententię admittūt si forte manifestatio adulterij aliquando profutura sit ad impediendam successionem filij adulterini in aliquo Principatu, qui ob suos perditillos mores futurus esset maxime nocuus Reipublicę loco heredis legitimi, qui non sit sic futurus nocuus, tunc adultera tenetur ad manifestationem veritatis, adhuc eam periculo vitę, & non solum ex misericordia erga Reipublicam ad vitandum magnum damnum filius, sed etiam ex iustitiā commutatiua erga legitimum heredem, quia tunc non sufficit dicitur periculum ad excusandam eam ab obligatione impediendi damnum, cui ipsa causam opponit.

6. Ad id verō quod Pontius supra asserit, filium non teneri aliquando credere matri attestanti in articulo mortis se esse adulterinum Respondeo hoc certō docere Hurradū loc. cit. vbi sic asserit, Ad dicitur filius non teneri credere matri manifestanti adulterinum (nisi ex circumstantiis conuincatur ad id, vt conuincatur, si mater iurata in articulo mortis, & post susceptam Eucharistiam id affirmat tanquam certum) quia confitentis suum delictum, seu suam turpitudinem, non est credendum in præiudicium aliorum distictorum ab ipso confitente, ex eo solum quod id manifestet, nisi id alias conuincat, eo tamen ipso quod filius absque suspitione prudenti credit matri, nequit hereditatem adire vt pater: nec iam possessionem retinere, nisi eam bona fide possederit tempore sufficente ad prescriptionem. Ita Hurrados, sed bene dixit hanc doctrinam multos non admittere.

7. Dico igitur quod ordinariē spurius non tenetur in conscientia credere matri dicenti illum esse spurium.

Sup hac poenitentia, & absoluteone lege §. Hinc, & seq. Ref. seq. Et pro contento in hoc §. vt. ibid. §. Sed aliqua. & in tom. 8. tr. 7. Ref. 65. in fine, & hic supra à principio huius Ref.

Sup. hoc latē in Ref. præcisa, & in tom. 8. tr. 7. Ref. 65. prope finē, vers. Ex his adultera.

ANTON
Opera
Tom. I & II
E III